hoewel slechts ver- plicht tot »halve«, niettemin »heele« beurten vervulde«.

Dit hoofdstuk is bovendien ook daarom zoo lezenswaardig wijl het ons een kijk geeft op heel het milieu waarin VOETIUS als »medepredikant« arbeidde. Op de gereformeerde Kerk van Utrecht in haar uit- en inwendig leven en in haar strijd ook met de Stedelijke Overheid waarvanDUKER merkwaardige dingen mededeelt.

Het 3e hoofdstuk van deel III heeft tot titel: FAMILIE EN VRIENDEN. VERWIJDERING EN VERZOENING.

Eerst vinden wij hier VOETIUS in den kring van zijn gezin en wordt ons, zoo van hem zelf, als van zijn vrouw DELIANA en zijn kinderen verteld. Een vertelling van „veel vreugde, maar ook van bittere smart". Zijn zoon PAUL, om iets van het laatste te noemen, liep een korte poos ernstig gevaar te zullen mislukken, zoo zelfs, dat VOETIUS, meer dan eens, oorzaak kreeg zich over het gedrag van zijn oudste, bij vrienden en geestverwanten te beklagen. De reis naar Engeland, tegen den nazomer van 1636, door vader en zoon ondernomen, bracht vermoedelijk den jonkman in het goede spoor terug, die van toen af, wat zijne akademische loopbaan betrof, een waar gelukskind mocht heeten. (p. 181).

Verder vinden wij in dit hoofdstuk VOETIUS ook te midden van zijn vrienden, en maken wij kennis met LODENSTEIN, ESSENIUS, TÉELLINCK, GENTMAN en ANNA MARIA van SCHURMAN.

Eindelijk komt DUKER aan de »verwijderingen«.

Eerst aan die tusschen VOETIUS en de *savante* ANNA MARIA, naar aanleiding van haar meegaan met DE LABADIE, aan wien ook eenige bladzijden worden gewijd. Dan, de vervreemding tusschen VOETIUS en zijn voormaligen discipel JACOBUS KOELMAN; verder die tusschen VOETIUS en SCHOOCK, naar aanleiding van het geschrift: ADMIRANDA METHODUS tegen DESCARTES, en op het einde van dit hoofdstuk krijgen wij de beschrijving van den strijd maar ook van de verzoening tusschen VOETIUS en den Groninger hoogleeraar MARESIUS.

Ook in deze hoofdstukken is al wat DR. DUKER schrijft uit de bronnen gedocumenteerd; is ook van de jongste literatuur gebruik gemaakt, en zijn de feiten met de echte onpartijdigheid van den historicus in het licht gesteld.

Den lang vergetene en vaak miskende is met dit voorname werk een monument gesticht, waarvoor inzonderheid wij Gereformeerden DR. DUKER denkbaar behooren te zijn.

2. G. WISSE. SEXUEELE ZONDE EN ZONDE TEGEN DEN HEILIGEN GEEST. Een woord voor aangevochtenen en bestredenen. J. H. Kok. 1913. Kampen.

Ik kan de lezing van dit praktikale boekje, dat even kiesch als teeder is, aanbevelen aan predikanten, die begrijpen, dat ze óók zielezorgers behooren te zijn; aan geneesheeren, die specialisten zijn op het gebied der psychiatrie, en eindelijk aan die »aangevochtenen en bestredenen«, welke in den ondertitel zijn bedoeld.

De sexueeele zonde, de zonde der onkuischheid, wordt hier noch verontschuldigd, noch beschreven op een wijze, die ook maar eenigszins kwaad zou kunnen stichten. Waar, iets wat wel móest, een vijftal uitingen dezer zonde beschreven worden, doet Ds. WISSE dat met de soberheid, die in deze materie voegt.

Wie van meening is, dat het zelfs zoo niet kan, doet mij denken aan dien dominee, die, bij zijn Catechismus-prediking, steeds Zondag 41 oversloeg, vanwege de »onwelvoegelijkheid" van het daarin behandelde onderwerp. En wie van meening is, dat in dit geschriftje 'n slappe moraal, of erger nog, wordt verkondigd, toont, dat hij óf niet kan lezen, óf er zoo ongeveer niets van begrijpt.

De zaak toch staat zoo.

Ds. WISSE kwam, in den weg der ervaring, tot een drietal gegevens.

En dat, zoowel uit het rijke materiaal van brieven, die hij ontving naar aanleiding van een vroeger door hem uitgegeven geschrift: »DE MORAAL VAN HET ZEVENDE GEBOD", als uit veel gevallen in zijn praxis.

Hij omschrijft die gegevens op p. 17 aldus: »We vonden alzoo deze drie; bedrijf van zonde tegen het zevende gebod: onder die omstandigheden, zonder nog radicaal van deze zonde verlost te zijn, toegetreden tot den H. Disch; daarop gevolgde wroeging, gepaard met de gedachte: nu heb ik de onvergeeflijke zonde tegen den H. Geest bedreven."

Zonder nu de zonde der onkuischheid bij een christen allerminst te vergoelijken, en ook zonder te hebben nagelaten de toetreding tot het Avondmaal »onder deze omstandigheden" zeer ernstig en uitvoerig voor zijn lezers te bespreken, waarbij hij onder meer op bestrijding van de sexueele zonde, zoo door natuurlijke als geestelijke middelen, aandringt, — tracht de schrijver zijn lezers het rechte verstand van wát »*de zonde tegen den Heiligen Geest*" is, uit de Schrift bij te brengen.

En dat met de barmhartige bedoeling om, door de gedachte: »nu heb ik de onvergeeflijke zonde bedreven" — aangevochtene en bestredene zielen, door verheldering van Schriftkennis in deze hun aanvechting en bestrijding, te hulp te komen, te verlichten.

Daartoe zet Ds. WISSE in zijn boekje uiteen, eerst *negatief*, waarin de zonde tegen den H. Geest niet bestaat, en daarna, *positief*, op grond van een goede en bondige exegese van Mattheus 12 : 31 en 32, waarin de zonde tegen den H. Geest wèl bestaat.

En zoo doet hij dan klaar en duidelijk uitkomen, dat wanneer een geloovige, ook al is hij van de sexueele zonde nog niet radicaal verlost, ook al is de zonde der onkuischheid, nog, tegen zijn wil, in hem overgebleven, ten Avondmaal is toegetreden, hij daarmede niet begaan heeft dè zonde tegen den Heiligen Geest.

G.

Uit de Pers.

In de *Groningsche Kerkbode* schrijft Ds. Miedema over het Bijbellezen het volgende:

Terecht wordt bij het gewone huisbezoek ook over 't Bijbellezen gesproken. Of het huisbezoek direkt in verband met de bediening van het Heilig Avondmaal geschiedt of geregeld het gansche jaar door plaats heeft, doet hier niets ter zake. Toch behoort ook het Bijbellezen ter sprake te komen.

In dat opzicht nu is er gewoonlijk bij ons Gereformeerd volk nog veel, dat wij met dankbaarheid mogen vermelden. Wordt er niet elken dag uit Gods Woord, ten minste éénmaal, meestal meermalen gelezen? Gods Woord, en niet allerlei boeken met stichtelijke stukjes, zoodat 's menschen woord in de plaats komt van het Woord Gods, zooals dat b.v. bij onze Duitsche naburen veel in gebruik is. Wel komen van over de grenzen soms ook in de gezinnen der Christenen dergelijke gewoonten hier in zwang, maar althans bij de Gereformeerden heeft dat nog geen groote afmetingen aangenomen. En wij achten dat een gelukkig verschijnsel. Hoe hoog begenadigd ook eenig mensch onder ons levende of uit vroeger tijd moge geweest zijn en hoeveel stichtelijks er ook moge te vinden zijn in hun geschriften, ze mogen toch nooit op één lijn gesteld met 't Woord van God.

Gods Woord is de bron, waaraan de zielen der gelooviger hun dorst moeten leschen, is tot gids gegeven in het leven. En de Heere wil in de eerste plaats altijd weer door de kennis en overdenking van dat Woord de zielen voeden, 't leven leiden.

Maar al is nu geregelde lezing van Gods Woord een vaste gewoonte onder ons geworden, toch blijft hier zeer zeker nog wel nadere bespreking noodig.

Vooreerst dient de vraag ernstig overwogen, of er ook wel persoonlijk bij elk lid van het huisgezin in de gemeente Gods eenige tijd afgezonderd wordt om in de Heilige Schrift te lezen. Hoevelen stellen zich tevreden met alleen tegenwoordig te zijn bij de huiselijke Bijbellezing. Terwijl ze alleen en voor zich zelf bijna nooit den Bijbel in handen nemen. Dit verraadt zeker een zeer oppervlakkig geloofsleven. Dit behoeft u van veel leiding, bestiering en vertroosting. Want het ligt voor de hand, dat ook, al is in huis en kerk de Bijbellezing nog zoo getrouw, het persoonlijk er zich bij bepalen voor eigen zielenooden en voor eigen strijd en eigen behoefte lang niet zoo goed zal gelukken in den regel, als juist dan wanneer iemand den Bijbel alleen leest.

Maar voorts in de tweede plaats dient ook die Bijbellezing zelf wel getoetst te worden. De geheele Bijbel is geschreven tot ons nut en tot onze leering; tot onze onderwijzing en vertroosting; tot wederlegging van diegenen, die de waarheid tegenstaan. Uit dat geheel van Gods Woord mag niets overbodig beschouwd, niets weggenomen.

Toch wil dit niet zeggen, dat elk gedeelte altijd even gepast is. In tijden van droefenis en rouw worden niet de geslachtsregisters gelezen. Sommige hoofdstukken, met name bijvoorbeeld over de reinigingswetten bij Israël, zijn in een huisgezin met kinderen van onderscheiden leeftijd en geslacht beter geschikt om te bewaren tot rijper tijd en gelegenheid. Ook hierin moet de rechtvaardige tijd en wijze kennen.

Wij zijn groote voorstanders van het voor den voet op lezen. Den eenen dag Gen. I, den volgenden morgen Gen. II. Den eenen middag Matth. I, den volgenden Matth. II en zoo verder. Dat lezen alleen van die stukken en gedeelten waar bij 't opslaan de Bijbel open valt, achten wij geheel verkeerd. Practisch zal dat hier op neer komen, dat men zoowat altijd in dezelfde gedeelten blijft. Want een Bijbel heeft juist ook door den aard van den band, die er om ligt, neiging altoos zoowat op dezelfde plaatsen open te vallen. Geheele stukken blijven dan in het huisgezin ongelezen. Een heel klein stuk van den Bijbel wordt dan slechts gebruikt, men berooft zich zelf en de zijnen van veel, dat God toch tot ons voordeel en geestelijk welzijn gegeven heeft.

Dus ons dunkt, geregeld door lezen is de gewone weg. Maar elk gezinshoofd blijve daarin de leiding houden om sommige gedeelten zeer bepaald voor 't huiselijk Bijbellezen uit te schakelen.

Daar is echter nog meer. 't Is niet genoeg dat er gelezen wordt in den Bijbel. De groote vraag blijft dan nog steeds, *hoe* er gelezen wordt. Het leven kent verschillende tijden. In den oogst is het allicht buiten veel moeilijker om zich rustig voor 't lezen af te zonderen als in den winter. Menschen die een winkel houden, zullen 's avonds na de sluiting veel eerbiediger kunnen lezen als 's middags, wanneer er gedurig een moet opstaan om naar de bel te loopen. Gezinnen, bestaande alleen uit volwassen menschen, zullen veel kalmer aan tafel zitten ook onder 't Bijbellezen, als wanneer er nog kleine kleuters zijn.

Nu is 't niet mogelijk, hierin uniforme regels aan te geven. Elk gezinshoofd heeft hierin te kennen de bijzondere omstandigheden en daarnaar te handelen.

Mits steeds moet 't er om te doen zijn, dat Gods Woord met eerbied en met ontzag gelezen worde, dat zooveel mogelijk ieder er in meelevé, dat door allen bedacht worde dat God tot ons spreekt.

De gewoonte van onze vaderen om den Statenbijbel met de kantteekeningen te gebruiken ook bij 't huiselijk Bijbellezen, is maar bij weinigen meer in eere. Zeker ook mee omdat 't formaat der oude folianten zoo onpractisch is. Maar toch ook mede misschien wel, doordat 't Bijbellezen te veel als een vorm, een ceremonie beschouwd wordt.

Dat nu moet bestreden. Van elke Bijbellezing moet bij ieder, die er aan deel nam, de indruk achter blijven dat God tot hem of haar sprak, en ook dus van den inhoud van dat gesprokene.

Daarom is nu ook de nieuwe uitgave van den *Statenbijbel* van *J. H. Kok te Kampen* zoo van belang. In de kantteekeningen staat een rijkdom van toelichting op het Woord Gods, dat dienen kan om 't duistere te verklaren. Juist het formaat, waarin die uitgave verschijnt, maakt, dat ze zoo gemakkelijk in de huiselijke Bijbellezing gebruikt kan worden.

Er spreekt uit dit stukske practische levenswijsheid.

De *Waarheidsvriend* waarschuwt nog eens ernstig tegen het saamkoppelen van Kerk en politiek.

Het betrekken van de Kerk in de politiek, een verschijnsel dat bijzonderlijk in den laatsten tijd valt waar te nemen, blijkt èn voor de Kerk èn voor de politiek van beteekenis te worden.

Niet dat men b.v. van antirevolutionaire zijde zich aan zulk samenkoppelen van twee geheel op zichzelf staande levenskringen schuldig maakt. Dit toch zou in strijd zijn met de beginselen van die partij selve, omdat een der grondslagen, waarop de antirevolutionaire partij rust, deze is, dat in ons volkleven het beginsel van souvereiniteit in eigen kring behoort gehuldigd te worden.

Anders staat het echter met de vrijzinnigen. Hoewel ook dezen naar eigen beginsel, al is dit ook op andere gronden, de politiek buiten de Kerk stellen, zien wij toch van deze zijde hoe langer zoo meer de Kerk, en wel de Hervormde Kerk, in de politiek betrokken.

Daarbij is het er verre van af om aan beide levenskringen gelijke positie toe te kennen. Integendeel! Door de vrijzinnigen wordt de Kerk aan de politiek ondergeschikt gemaakt. De Kerk wordt als instrument gebruikt om de politiek te sterken.

Sinds de vrijzinnigen hunne gelederen zagen dunnen, en opmerkten hoe hunne partij in getalsterkte en in invloed ging verminderen, zijn zij zich op de Hervormde Kerk gaan werpen, ten einde door het bewerken van degenen, die zij onder hun bereik kunnen krijgen, in vrijzinnig-godsdienstigen geest nieuwe hulptroepen aan de politieke organisatie toe te voegen.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, het hoofdorgaan van de vrijzinnige richting, stelde zich bij deze actie aan de spits, door week in week uit hare kolommen open te stellen voor de uiteenzetting en de verbreiding van de vrijzinnig-godsdienstige beginselen, met de bedoeling om de middenstof, via het modernisme, voor de vrijzinnige gelederen te winnen.

In hoeverre het gebruik maken van de Kerk als instrument voor politieke doeleinden voor de actie der vrijzinnigen reeds vruchten heeft opgeleverd, is nog niet met juistheid vast te stellen, al zal de overwinning, die de linkerzijde dezen zomer bij de stembus behaalde, althans voor een gedeelte wel verband houden met den arbeid, die van vrijzinnig godsdienstige zijde werd verricht.

Intusschen, wat hiervan ook zij, dit staat vast, dat het optreden der vrijzinnige-godsdienstigen, ten minste voor de Kerk, in het weer opwaken van het modernisme, ook al zijn daarvoor nog andere redenen aanwezig, afreede tot groot nadeel heeft geleid.

Maar daar komt dan nóg dit bij, dat de Kerk niet alleen directe schade heeft, wanneer zij als politiek instrument voor vrijzinnige actie wordt gebezigd, maar ook loopt de Kerk gevaar, wanneer omgekeerd, door het volk te winnen voor het stemmen op vrijzinnige candidaten, de politiek den weg gaat banen voor het doorwerken van het modernisme in de Kerk.

Want meenen zij, die zoo handelen, en daarbij hebben wij in het bijzonder op het oog die predikanten van orthodoxe richting in de Hervormde Kerk, die bij de onlangs gehouden Kamerverkiezing het voor de vrijzinnige candidaten opnamen, dat de Hervormde kiezer, die daarin den predikant volgt, niet op het hellend vlak geraakt, dat tot het modernisme leidt in de Kerk?

Wat zegt men wel van eene advertentie, zooals in de bladen voorkwam, van twee orthodoxe predikanten, ter aanbeveling van den candidaat der vrijzinnig-democraten in het district Weststellingwerf? De vrijzinnig-democraat Prof. Kohnstam, behoorend tot een bond die het in zijn program uitspreekt, dat, ter volledige toepassing van het beginsel van scheiding van Kerk en Staat, er losmaking behoort te komen van de geldelijke banden tusschen den Staat en de kerkgenootschappen zonder meer, en die zelf de vergaderingen van den bond op Zondag bijwoont, die candidaat die warm religieus gestemd is, die vrijwel staat op het standpunt Valeton-la Saussaye en voorstander is van staatssteun voor religieuse doeleinden, speciaal voor de Hervormde Kerk?

Ligt er in dit verband niet veel waars in het scherpe woord, wat Ds. G. Hulsman te Groningen den verslaggever van de *Nieuwe Groninger Courant* bij gelegenheid van een interview inzake het besluit van den Kerkeraad der Hervormde Kerk te Groningen, met betrekking tot het stellen van de vragen aan hen die beljdenis des geloofs afleggen, dezer dagen deed hooren? De moderne predikant zeide: De Kerk eischt een opleiding aan de rijksuniversiteit en stelt haar toekomstige predikanten daar zelve onder orthodoxe als moderne invloeden. Zij eischt dat examens worden gedaan ook tegenover vrijzinnige professoren, en wanneer jeugdige menschen eenmaal predikant geworden zijn, verbiedt dezelfde Kerk hun te spreken van de dingen die ze daar hebben gehoord, op straffe van bemoeilijkt en in hun arbeid benadeeld en tegengewerkt te worden.

Ligt er in deze woorden, die een ernstige aanklacht inhouden tegen de Hervormde Kerk, ook niet eene waarschuwing aan het adres van hen, die de Kerk aan de politiek ondergeschikt maken, of omgekeerd ons volk langs de lijnen der politiek — zij het onwillens — in de armen voeren van het modernisme?

Daarom blijve Kerk en politiek elk een eigen terrein aangewezen.

Officieele Berichten.

Kort verslag van de Vergadering der classis Brielle op 5 Nov. 1913.

De vergadering wordt heropend door Ds. Smallegange.

Behalve Melissant, waarvan geen lastbrief is ingekomen en geen afgevaardigde aanwezig is, zijn alle kerken wettig vertegenwoordigd. Van de kerken te Abbenbroek, Rockanje en Stellendam is een diaken afgevaardigd. De redenen gehoord, wordt den diakenen keurstem verleend.

Praeses is Ds. Smallegange, assessor Ds. Dekker, scriba Ds. Esselink.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Tot blijdschap der vergadering deelt een afgevaardigde van Zuidland mede, dat Ds. van Lummel, die enkele weken reeds ongesteld is en de Vergadering nog niet kan bijwonen, herstellende is.

Bij een desbetreffende vraag blijkt, dat de Kerkeraad van M. niet aan de opdracht der classis in betrekkidg tot eenige bezwaarde broeders heeft voldaan. De vergadering spreekt hare afkeuring hierover uit en dringt bij den kerkeraad van M. er op aan, alsnog overeenkomstig het besluit der classis te handelen.

Ds. Mol brengt rapport uit van de door hem en Ds. van Lummel gehouden kerkvisitatie in de kerken van Goeree en Flakkee. Naar aanleiding van dit rapport worden enkele vragen gedaan en opmerkingen gemaaakt. Den visitatores wordt dank gezegd voor hun arbeid, en den rapporteur voor zijn keurig rapport.

Besloten wordt, na bespreking van een voorstel van Tinte om, met het oog op de vele vacante kerken in de classis, hulp te vragen voor den dienst des Woords, ook bij de classis Den Haag, dit te doen bij de classes Dordt en Den Haag.

De rondvraag naar Art. 41 heeft plaats. Met blijdschap vernemt de vergadering, dat de classes Barendrecht en Schiedam hulp voor den dienst des Woords hebben toegezegd voor December, Januari en Februari, en hoopt dat ook de classis Rotterdam dit alsnog doen zal.

De vacaturebeurten zijn geregeld als volgt: Den Bommel Dec. eventueel een dienaar des Woords uit de classis Rotterdam, Febr. Ds. Steenhuis; Melissant Dec. Ds. Smallegange, Jan. Ds. Esselink; Rockanje. Dec. Ds. Sleeswijk Visser, Febr. Ds. v. Lummel; Tinte Dec. Ds. v. Haeringen, Febr. eventueel een dienaar des Woords uit de classis R.; Hellevoetsluis, Jan Ds. Mol; N. Helvoet Febr. Ds. Siedera; Stellendam Jan. Ds. v. Pernis; Ouddorp Jan. Ds. Dekker; Spijkenisse Jan. Ds. Koster; Middelharnis Jan. eventueel een dienaar des Woords uit de classis R.

De classikale quota worden geïnd.

Ds. Dekker gaat voor in dankzegging, waarna de praeses de vergadering sluit.

Op last der classis,

G. W. H. ESSELINK, *Scriba.*

Kort verslag der vergadering van de classis Gorinchem Woensdag 12 Nov. 1913.

Ds. v. d. Vlies opent de vergadering. Gezongen wordt: Ps. 68 : 8; gelezen Jes. 62; gebed.

De lastbrieven worden nagezien. In het moderamen nemen zitting: Ds. Lindeboom, praeses; Ds. Los, scriba; Ds. Kapteijn, assessor.

Ds. Steinhart van Lexmond is, door ongesteldheid verhinderd, niet ter vergadering.

De notulen worden onveranderd gearresteerd.

Onder ingekomen stukken: mededeelingen van droeven aard van een tweetal classen; een missive van het Comité van het congres voor Geref. Evangelisatie; van de Part. Syn. van N.-Br. en Limburg; van deputaten voor den arbeid in Rijn-Provincie; van de classis Amsterdam.

Rapport van de kerkvisitatie wordt uitgebracht, en voorts verschillende andere rapporten.

De kerk van Gorinchem zal de Part. Syn. van 1914 te Gorinchem samenroepen.

Advies in een tweetal tuchtzaken wordt aan een der kerken gegeven.

Visitatoren en secundi worden aangewezen; en andere deputaatschappen worden vastgesteld.

Nog vraagt en verkrijgt een der kerken advies.

Bij de ingebruikneming van de nieuwe kerk te Giessen-Oud- en Nieuwkerk zal het moderamen de classis vertegenwoordigen.

De classebeurten worden geregeld. Een bezwaarschrift uit een der kerken wordt behandeld. De geldelijke zaken worden geregeld. De praeses wenscht de kerk van Schoonrewoerd geluk met het besluit van haren leeraar, die voor de roeping naar Engwierum heeft bedankt, en sluit daarna met dankzegging.

K. J. KAPTEIJN, *h. t. assessor.*

Verslag van de vergadering der Geref. Kerken in de classis Tiel op 12 Nov. 1913, gehouden te Zalt-Bommel, consistorie Geref. kerk.

Ds. Boersma opent namens de roepende kerk van Geldermalsen de vergadering na het zingen van Ps. 103 : 1, het lezen van Psalm 146 en gebed.

Een welkomstwoord wordt gesproken; inzonderheid tot Dr. G. Keizer, die door Gods goedheid reeds eenige maanden al zijn arbeid weer verrichten kon en nu voor het eerst, sinds zijn krankheid, ter vergadering kan aanwezig zijn; en tot Ds. Diemer, van Dronrijp naar Gameren overgekomen.

Bij het onderzoek der lastbrieven blijken alle kerken vertegenwoordigd te zijn. De broeders diakenen ontvangen keurstem. Voor het eerst ter vergadering zijnden onderschrijven het onderteekeningsformulier.

In het moderamen nemen zitting: Ds. Geerling, praeses, die de broeders opwekt, ernstig de kerkelijke zaken af te doen; Ds. v. Velsen, assessor, en Ds. v. d. Bosch, scriba, die voor het persverslag zal zorg dragen.

De notulen worden gelezen en onveranderd goedgekeurd. Naar aanleiding der notulen komen enkele dingen ter sprake.

De kerk van Aalst geeft voldoening inzake haar vorige afwezigheid. Ds. v. Velsen brengt als consulent gunstig rapport uit omtrent de moeilijkheid in de kerk te P. gerezen.

Over den gehouden classicalen zendingsdag wordt, ondanks enkele bedenkingen, nog al gunstig verslag gedaan. Het tekort van *f* 57 in het classicale quotum voor de zending is, mede door de ruime inkomsten op den zendingsdag en een nagekomen gift, nagenoeg aangezuiverd.

Ds. Geerling meldt de inordebrenging van het archief.

Ds. v. d. Bosch stelt een nieuw rooster van collecten voor, dat wordt aangenomen en gedrukt den kerken zal worden toegezonden, opdat in het collecteeren voor de onderscheidene belangen voortaan vaste regel zal gaan heerschen.

Ingekomen stukken:

a. Een verzoek van de deputaten der classis Arnhem voor den arbeid in Rijn-Pruisen en Westfalen, om het werk onder de Hollanders aldaar krachtig te steunen en daarvoor een classicaal correspondent aan te wijzen. Besloten wordt, plaatselijk voor dat belang zoo mogelijk te collecteeren.

b. Een missive van de Classis Amsterdam, inzake Ds. J. v. d. P. te Nederhorst den Berg, die met gemeen goedvinden zich tot een anderen staat des levens zal begeven.

Rapporten: De kerken van Geldermalsen en Zalt-Bommel geven kennis bij monde van Ds. Geerling, dat de stukken van Ds. Diemer, thans predikant te Gameren, in orde werden bevonden.

Art. 41 D. K. O. De kerk van Aalst ontvangt voorlichting omtrent moeilijkheden in haar midden.

Persoonlijke rondvraag. Besloten wordt de classicale Deputaatschappen aan beide Jaarboekjes voor Gereformeerde kerken op te zenden.

Ds. Diemer spreekt een woord van dank voor de hartelijke ontvangst in de classis en belooft in Gods kracht zijn toewijding voor het welzijn der kerken te toonen tot eere des Heeren.

Na lezing van het persverslag en na vaststelling der volgende, om bepaalde reden vervroegde Classis, op 3 Febr. 1914 D. V. en na aanwijzing der roepende kerk, alsdan nl. Herwijnen, sluit Ds. Geerling de vergadering met dankzegging.

Namens de classis,

J. W. v. D. BOSCH, *Actuarius.*

Kort verslag van de vergadering der classis Klundert, gehouden 25 Nov. 1913 te Klundert.

1. Ds. A. L. Ruijs opent de vergadering, laat zingen Ps. 119 : 53, leest 2 Tim. 2 en gaat voor in gebed.

2. De credentiebrieven worden nagezien. De vergadering is wettig door alle prim. vertegenwoordigd.

3. In 't moderamen nemen zitting Ds. A. L. Ruijs als praeses, Ds. L. Goris als scriba, en Ds. M. Horjus als assessor.

4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

5. De kerk van Z. stelt voor, dat de classis terugkome op haar besluit om slechts driemaal 's jaars te vergaderen (art. 41 DKO). Besloten wordt, dat weer als voorheen vier maal elk jaar zal worden vergaderd.

6. Ingekomen: *a.* een schrijven van de classis Grand-Rapids (West) om inlichting en advies betreffende Ds. K. emeritus predikant te B., dat tot de volgende vergadering wordt terzijde gelegd; *b* een schrijven van de classis A. wordt voor kennisgeving aangenomen; *c.* een aanvrage om een deputaat der classis te benoemen voor den arbeid van Rijn-Pruisen. Ds. A. L. Ruys wordt als zoodanig aangewezen.

7. Uitgebracht worden de volgende rapporten: *a.* aangaande de verbetering der predikantstractementen. Besloten wordt (waar alle kerkeraden van de noodzakelijkheid der verhooging doordrongen zijn) het uitgebrachte rapport in *De Bode* te doen opnemen, en voorts toe te zenden aan de kerkeraden, opdat iedere kerkeraad daarmede handele, gelijk hij het het meest profijtelijk oordeelt in eigen kerk. *b.* aangaande pensioenregeling van een broeder leerend ouderling. Een commissie wordt benoemd, die dezen broeder zal opwekken te staan naar het ambt van de bediening des Woords en der Sacramenten. *c.* aangaande de kas der hulpbehoevende kerken. Voordeelig saldo bedraagt *f* 66.47½. *d.* aangaande evangelisatie-arbeid. Kerstcollecte zal worden gevraagd aan de kerken der classis als een bouwsteentje voor Heerlens kerkbouw.

8. De vacaturebeurten worden aldus geregeld: Fijnaart 28 Dec. Ds. Goris, 2 Febr. Ds. Ruys; Klundert 14 Dec. Ds. v. Dam, 2 Febr. Ds. Horjus; Raamsdonk 14 Dec. broeder Basoski, 2 Febr. Ds. Goris; Drimmelen 14 Dec. Ds. Horjus, 2 Febr. Ds. v. Dam.

9. Benoemd worden als classicaal correspondent en secundus: Ds. Goris en Ds. v. Dam. deputaten classicaal voor tusschentijdsche approbatie en losmakingen: de broeders Basoski en De Korte; archief bewarende kerk, de kerk van Klundert; deputaten ter kerkvisitatie: Ds. Ruys en Ds. Horjus; sec. Ds. v. Dam en Ds. Goris; deputaten voor examina: Ds. Goris, Ds. v. Dam en Ds. Ruys; deputaten voor hulpbehoevende kerken binnen de classis: Ds. v. Dam en de broeders Punt en Dane; deputaat voor vacaturebeurten en voor de collecten: broeder Basoski; deputaat voor evangelisatie-arbeid: Ds. Goris, Ds. Horjus en broeder Schalenkamp; deputaat art. 13 Ds. Goris.

10. Bij de rondvraag art. 41 D.K.O., worden de kerken B. en D. gedient van advies.

11. De volgende classicale vergadering zal D.V. 11 Febr. 1914 te Klundert worden gehouden. Roepende kerk de kerk van Raamsdonksveer.

12. De praeses sluit de vergadering na dankgebed door Ds. v. Dam.

Op last der classis,

M. M. HORJUS, *assessor.*

L. S.

Onder leiding van deputaten der classis is 11 Dec. j.l. de Gereformeerde Kerk te Nieuwlande geïnstitueerd. Zij is gevormd uit gezinnen die een deel uitmaakten van de kerken Nieuweroord, Gees, de Krim en Hollandscheveld en neemt in zich op het terrein van het Evangelisatiestation Langerak. Na de verkiezing van kerkeraadsleden is een tweede samenkomst gehouden. Een talrijke menigte was samengekomen in een tot kerk ingerichte schuur. Hier voerden onderscheidene broeders het woord. Ds. Fokkens had de leiding en opende met een wijdingswoord over 2 Tim. 2 : 19. Ds. Heersink bevestigde de verkozen ambtsdragers. Voorts traden nog op Ds. Zijlstra van Hoogeveen; Ds. Bakker van de Krim; ouderling van Goor van Hoogeveen en ouderling Snoek van Nieuwlande.

De deputaten voor evangelisatie in de prov. Drente hebben hun evangelisatie-arbeider, broeder J. Snoek, tijdelijk ten dienste dezer kerk afgestaan.

Het adres der kerk is: J. Snoek te Langerak, aan de Hoogeveensche vaart; en der diaconie: W. Salomons te Nieuwlande (gemeente Oosterhesselen).

Moge de Heere deze jeugdige kerk doen bloeien en bewaren tot Zijne eere.

Namens deputaten voornoemd,

Ds. W. FOKKENS, *toorz.*

Ds. J. D. HEERSINK, *secr.*

Nieuweroord, 19 Dec. 1913.

Buitenland.

Engeland. Wesley Bible Union. Een protest tegen de ontwikkeling der Schrift in de Methodistische Kerk.

Ten slotte zijn de oogen van het Christenvolk in menig deel van Engeland opengegaan, zoodat zij nu zien hoezeer de moderne geest afbreuk gedaan heeft aan het Christelijk geloof. In den loop der jaren hebben wij telkens weer opnieuw onze stem tot waarschuwing verheven, en sommige goede en geen kwaad vermoedende menschen hebben gemeend dat wij »wolf« riepen, terwijl er niets te vreezen was. Middelerwijl hebben predikers, in den naam van intellectueelen vooruitgang, hen gevolgd die een verkeerde leiding gaven; en in naam van den kerkelijken vrede, hebben leiders der kerk stellingen toegelaten, waardoor niet alleen inbreuk gemaakt werd op de goede bezetting van plaatsen voor den eeredienst, maar (hetgeen veel erger is) waarvan ook bewezen is, dat zij eene ontkenning zijn van de geopenbaarde waarheid Gods. Geen oogenblik te vroeg zijn getrouwe mannen zich op dit gebied gaan bewegen, en onder andere teekenen van ontwaakte bezorgdheid, merken wij op, dat in het midden van het groote Methodistische lichaam er zich gevormd heeft een »Wesley Bible Union«, waarvan de leden protesteeren tegen de manier op welke de Heilige Schriften weggeredeneerd worden door menschen, die gehouden zijn ze uit te leggen voor het geestelijk heil hunner medebroeders.

Zoo lezen wij in *The Christian*. Het is waar dat dit blad zijn stem menigwerf heeft verheven tegen het indringend modernisme; maar een roepsteen om kerkelijk met hen te breken, die toonden met de belijdenis der kerk gebroken te hebben, werd niet vernomen. Ook geschiedde dit niet, toen eenige weken geleden de Methodistische kerk, in synode vergaderd, weigerde de benoeming van een hoogleeraar die de moderne Schriftcritiek toepast, opnieuw te overwegen. Dit besluit werd met 593 van de 600 stemmen genomen. Op eene vergadering van 600 leden slechts 7, die gevaar zien voor het opkomend geslacht der Methodistischen Kerk, in het bijzonder voor de studeerende jongelingschap, wanneer een professor van de moderne Schriftcritiek hen onderwijst! Toen dit openbaar geworden was meende *The Christian*, dat zij, die hunne stem tegen de dwaalleer hadden laten uitgaan, niet gecompromitteerd werden door hetgeen het collectieve lichaam gedaan had: het was voor hen alleen maar van het hoogste belang zich van besmetting vrij te houden. Dit advies wordt nu gevolgd, en daarom is de »Wesley Bible Union« gesticht. Maar wat nu verder? Kan men kerkelijk blijven vergaderen met mannen die niet verschrikt worden door het geroep van »wolf«, omdat zij niet te overtuigen zijn, dat zij, die het leerstuk van de Heilige Schrift aanranden, »wolven« moeten genoemd worden, die de kudde des Heeren verwoesten.

Duitschland. Christelijke Werkliedenbeweging.

Wij wezen reeds meermalen op de bloeiende Duitsche Christelijk-nationale arbeidersbeweging. Een nieuw teeken van leven gaf deze beweging door het organiseeren van een nieuw Christelijk-nationaal werkliedencongres. Dit congres zou, gelijk voor vijf jaar, weer saamkomen, en dittmaal einde November, in de hoofdstad van het rijk. Deze samenkomsten vestigen de aandacht van geheel Duitschland op de nationale werkliedenbeweging. Op zulk een congres komen niet alleen honderd afgevaardigden uit alle streken van Duitschland samen, maar daar worden ook de lijnen getrokken voor den verderen arbeid. Over de vrijheid van zich te coaliseeren voor het woningvraagstuk zou daar gehandeld worden. Men wil niet, dat onder de goedklinkende leus »bescherming voor werkwilligen« elke zelfstandige werkliedenbeweging tegengestaan wordt; men verlangt in den woningnood, die in den aanstaanden winter in den Pruisischen Landdag ter sprake zal komen, een woord mede te spreken.

De »Centrale vereeniging van Industrieelen«, die de Christelijk-nationale werkliedenbeweging niet welwillend gezind is, toont neigingen om zich in verband te stellen met de Duitsche Middenstandsvereeniging en met den bond van landeigenaars, en daarom denkt men, dat de Christelijke arbeidersbeweging nu hulp zal zoeken bij linksche partijen. Maar zoowel de Evangelische werklieden-vereenigingen alsook de algemeene vereeniging van werklieden, waarin ook Roomschen opgenomen zijn, willen aan geen politieke partij zich dienstbaar maken. Zij willen niet alleen recht voor zichzelven, maar zijn ook bereid het goed recht van den landeigenaar en van het handwerk te erkennen.

In de uitnoodiging om aan het congres deel te nemen, lezen wij: »Wij hebben met der daad bewezen, dat wij ten volle verstaan, wat de beteekenis is van een inwendige en uitwendige bevestiging van ons staatswezen, van een geordend rechtsleven en een maatschappelijk leven. In onze organisaties werken wij om op te